

บทที่ 20

พัฒนาการของขบวนการปฏิวัติในรัสเซียและพื้นฐานการปฏิวัติ

ขบวนการปฏิวัติในรัสเซียเริ่มขึ้นในรัสเซียตลอดศตวรรษที่ 19 และเมื่อเริ่มศตวรรษที่ 20 การต่อต้านรัฐบาลของพระเจ้าซาร์และระบบการปกครองเก่านั้นเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายอย่างที่เกือบจะไม่ได้เกี่ยวข้องกันจริง ๆ เช่นจากพวกปัญญาชน นักศึกษา จากชาวนาจากการเพิ่มจำนวนผู้ใช้แรงงาน และจากชนกลุ่มน้อยในจักรวรรดิของพระเจ้าซาร์ ตั้งแต่เมื่อพรรคการเมืองต่าง ๆ กลายเป็นพรรคนอกกฎหมาย ทำให้ไม่มีการแสดงออกซึ่งความไม่พอใจด้วยวิธีอื่น ไม่มีทางเสนอแนะการปฏิรูป การดำเนินการปฏิวัติจึงหันไปใช้วิธีการเขียนหนังสือบทความและดำเนินกิจกรรมปฏิวัติใต้ดิน

โดยปกติแล้วการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นจะต้องมีการเตรียมการอย่างชัดเจนและมีการกำหนดแนวคิดพื้นฐานที่เข้าใจได้ง่าย มีผู้นำที่สามารถ และต้องได้รับความสนับสนุนจากประชาชน สำหรับเวลานั้นขบวนการที่พร้อมที่สุดก็คือ พวกมาร์กซิสต์ แม้จะยังคงเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จนถึงปี 1917 แต่ก็ได้เริ่มสร้างสถานการณ์ที่จะนำไปสู่การปฏิวัติคือเริ่มการสไตรค์ตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ การเดินขบวนของนักศึกษา กบฏชาวนาชาวยไร การขาดกรรมทางการเมืองและกิจกรรมการเมืองนอกกฎหมายอื่น ๆ ตลอดระยะ 50 และ 60 ปีนั้น

การปฏิวัติเดือนธันวาคมเมื่อปี ค.ศ. 1825 นั้น ถือว่าเป็นการปฏิวัติวังหลวงครั้งสุดท้ายแห่งศตวรรษที่ 18 แต่กลายเป็นการเริ่มต้นการปฏิวัติแห่งศตวรรษที่ 19 ซึ่งต่อเนื่องจนไปถึงเหตุการณ์ปฏิวัติ ค.ศ. 1917 เป็นการปฏิวัติที่เริ่มมีผู้นำ เพียงแต่ยังไม่มีการกำหนดแผนการที่แน่นอนและประชาชนยังมีได้ต้นตัวตามกันด้วย แต่ก็มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ต่อผู้นำปัญญาชนซึ่งได้เตรียมการที่จะนำไปสู่การปฏิวัติในภายหลังตามแนวคิดการเมือง และปรัชญาของพวกเขา

ขบวนการของปัญญาชน

การแข่งขันกันระหว่างพวกนิยมตะวันตก (westernizers) และพวกนิยมสลาฟ (Slavophiles) นั้นทำให้เกิดข้อโต้แย้งและปรัชญาการเมืองหลายรูปแบบ มีการเขียนบทวิจารณ์และข้อคิดเห็นต่าง ๆ อาทิผลงานของเบลินสกี (Belinsky) และเนกราซอฟ (Nekrasov) เป็นต้น

อเล็กซานเดอร์ เฮอร์ เซ็น (Alexander Herzen : ค.ศ.1812-1870)

เป็นบุตรชายของเจ้าของที่ดินผู้มั่งคั่ง แต่มีสภาพบ้านแตกมาแต่เด็กจึงหันไปหมกมุ่นอยู่กับหนังสือ เขามีความบันดาลใจเป็นอย่างมากจากการปฏิวัติของฝรั่งเศสและการปฏิวัติเดือนธันวาคม ต่อมาก็สนใจในสังคมนิยมเมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ต่อมาเขาก็ได้รับมรดกจากบิดาเป็นจำนวนมาก เฮอร์ เซ็นจึงเดินทางออกต่างประเทศ ใช้ชีวิตในการเขียนและตีพิมพ์หนังสือ นิตยสาร Kolokol (The Bell) เขากล่าวอ้างถึงเรื่องการปลดปล่อยเซอร์ฟการปกครองตนเอง และการเป็นเจ้าของที่ดินซึ่งแนวคิดของเฮอร์ เซ็นนั้นมีผลบันดาลใจอย่างมากต่อพวกนารอดนิก ได้รับฉายาว่าเป็น "Father of the Russian Intelligentsia"

นักเขียนผู้ทรงอิทธิพลคนอื่น ๆ ก็คือนิโคลัส เฮอร์นิเชฟสกี (Nicholas Chernyshevsky : 1829-1889) มาจากครอบครัวของนักบวช แต่ก็กลายเป็นนักศึกษาหนุ่มผู้นิยมการปฏิวัติใช้ชีวิตอยู่ถึง 20 ปี ในไซบีเรียแต่ก็พยายามสร้างผลงานเขียนของตนเองออกมาได้แก่ "What is to be done?" วาดภาพสังคมนิยมรัสเซีย ในระยะช่วงปี ค.ศ.1860 นั้น แนวคิดของเขาก็เริ่มเป็นรูปเป็นร่างจริงขึ้นมา กล่าวคือ พวกนารอดนิกเริ่มนำแนวคิดไปเผยแพร่ในหมู่ชาวบ้าน และแนวคิดของบากุนินก็เป็นที่นิยมทั่วไปโดยพวกอนาธิปไตยและนิhilists (anarchists and nihilists)

พวกเสรีนิยม

(The Liberals)

พวกที่ต่อต้านระบบซาร์เป็นพวกแรกก็คือพวกเสรีนิยม ซึ่งในระยะเริ่มแรกนั้นมี

ลักษณะผสมผสานแนวคิดใหม่ ๆ หลายลักษณะ กล่าวคือ มีทั้งพวกโซเชี่ยลิสต์ปานกลางและพวกอนุรักษนิยม ซึ่งต้องการการปฏิรูปทางการเมืองและสังคม รวมทั้งการกำจัดอำนาจกษัตริย์เอกราธิปไตย บางกลุ่มต้องการการปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญ บางพวกต้องการระบอบสาธารณรัฐ ต้องการเสรีภาพทางการเมือง ต้องการระบบผู้แทน และอย่างน้อยที่สุดก็คือขอให้มีการแก้ไขสภาพสังคมในขณะนั้น พวกที่สนับสนุนแนวคิดเหล่านี้ก็คือพวกชนชั้นกลางซึ่งเคลื่อนไหวในสภาเซมสโตโวลส์ ซึ่งรัฐบาลเองก็พยายามที่จะกำจัดชนเหล่านั้นในปี ค.ศ. 1902 ได้มีการออกหนังสือพิมพ์ชื่อ The Liberation ในปีค.ศ. 1903 ก็ตั้งสหภาพเสรีนิยม (Union of Liberation) ซึ่งแตกต่างออกไปเป็น Constitutional Democratic Party (The Cadets) มีผู้นำคือพี มิลยูคอฟ (P. Milyukov) และพี สตูเว (P. Struve) ซึ่งต้องการให้มีการปฏิวัติโดยผ่านสภาผู้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1906 ถึง 1917

กลุ่มสังคมนิยม

(The Socialists)

กลุ่มสังคมนิยมนี้มีผู้นำหลายคน ที่มุ่งหวังการปฏิวัติโดยอาศัยความไม่พอใจของชาวนาและกรรมกรเป็นหลักแต่เนื่องจากการวางแผนการที่ไม่แน่นอนและจริงจังจึงทำให้แตกกระจายกันออกเป็นหลายสาขา หลายกลุ่มจนถึงสมัยที่พวกบอลเชวิคได้อำนาจ พวกเหล่านี้ก็ร่วมกันทำงานใต้ดินเป็นขบวนการใหญ่

The Socialist Revolutionaries (The S. Rs)

กลุ่ม S. Rs นี้เกิดขึ้นมาจากกลุ่มนารอดนิกที่ประสบความสำเร็จในระหว่างช่วงปลายศตวรรษที่ 19 นั้นกลุ่ม S. Rs มีหลายแขนงในรัสเซีย เพิ่มจะมารวมกันอย่างหลวม ๆ เมื่อปี 1902 เป็นกลุ่มโซเชี่ยลิสต์ที่เชื่อว่าอนาคตของประเทศคือชาวนา การปกครองระบอบรีพับลิคที่มีการแบ่งสรรที่ดินระหว่างชาวนาเพื่อให้เป็นเจ้าของและทำงานร่วมกัน ผู้นำขบวนการคนหนึ่งคือมาตาม เบรส์คอฟสกายา (Breshko-Breshkovskaya) ผู้ได้รับฉายาว่าเป็น "Grand-Mother of the Revolution" มาจากครอบครัวเจ้าของที่ดินผู้มั่งคั่ง ได้เข้ามาร่วมกลุ่ม

กับพวกลิเบอรัลและกลุ่มนิคมปฏิวัติที่มหาวิทยาลัยแห่งกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์กเป็นสาวกของบา-
 นิน ต่อมาก็เข้าร่วมอุดมการณ์นารอดนิก และต่อมาก็ช่วยตั้งกลุ่ม ขึ้น ต้องออกไปอยู่ไซ-
 บีเรียถึง 22 ปี เพื่อดำเนินงานปฏิวัติ ต่อมาระหว่างปี ค.ศ.1908-1917 ก็ถูกส่งออกไปอีก
 เธอถึงแก่กรรมเมื่อปี ค.ศ.1934 เมื่ออายุได้ 90 ปี สตรีอื่นในกลุ่ม S.Rs ก็คือวีรา ซาซูลิช
 (Vera Zasulich) ซึ่งได้ยิงอธิบดีกรมตำรวจขณะนั้นคือทรีปอฟ (Trepov) อย่างไรก็ตามก็ดี กลุ่ม
 นิคมความรุนแรงของ S.Rs นั้นนิยมการก่อการร้ายและการฆาตกรรมเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลาย
 ทางของอุดมการณ์ปฏิวัติ กลุ่มนี้เริ่มด้วย "Zemlya i vol" (Land and Liberty) ตั้งขึ้นเมื่อ
 ปี ค.ศ.1876 ต่อมาในปีค.ศ.1879 ก็เปลี่ยนชื่อไปเป็น Narodna Ya Volya (People's
 will) มีผลงานคือการลอบปลงพระชนม์พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ที่ 2

The Social Democrats

พรรคนี้เป็นพรรคที่นิยมมาร์กส์มากขึ้น เบนความสนใจไปที่พวกกรรมกรโรงงาน
 มากกว่าพวกชาวนา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญก็คือ เพลกันอฟ (Plekhanov) ทำให้โซเชี่ยลิสต์เหล่า
 นั้นมารวมกันได้ แต่ก็กลับแตกแยกอีกเมื่อปี ค.ศ.1903 เป็นบอลเชวิคและเมนเชวิค¹

บอลเชวิครุสเซีย²

ภูมิหลังของการปฏิวัติ 1917 ในระยะระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1917 นั้น รัสเซียมีเนื้อที่
 ครอบคลุมครึ่งหนึ่งของทวีปยุโรปและหนึ่งในสามส่วนของทวีปเอเชีย ที่มีระบบตำรวจอันเข้มแข็ง

¹ D.M Sturley, *op.cit*, pp. 232-244

² มีคู่แข่งกันในขณะนั้นคือ

1. Kadets เป็นชนชั้นกลาง หัวอ่อน แอนตี้ซาร์ พวกเหล่านี้ได้ร่วมในคณะรัฐบาลชั่วคราวภายหลังด้วย
2. Mensheviks เป็นพวกมาร์กซิสต์อย่างอ่อน หนุนรัฐบาลชั่วคราว
3. Socialist Revolutionaries (SR's) คือพรรคของชาวนาที่ต้องการปฏิรูปที่ดิน บอลเชวิคเป็นกลุ่มเล็กที่สุด แต่มีข้อดีคือ 1) มีการรวมตัวกันที่ สุดที่ตัดสินใจฉับไว 2) มีจุดประสงค์ตรงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่มากที่สุดคือ ก) ให้ที่ดินแก่ชาวนา ข) เพิ่มอาหารแก่ชาวนา ค) ให้คณงานคุมอุตสาหกรรม ง) สร้างสันติภาพโดยทันที

ภายใต้อำนาจอันสูงสุดของซาร์ทำให้รู้สึกกันโดยทั่วไปว่าอำนาจเหล่านี้จะเป็นอำนาจที่มั่นคงและไม่มีผู้ใดสามารถโค่นล้มได้ แต่ครั้งแล้วในระยะเวลาเพียงสามวันราชวงศ์โรมานอฟซึ่งปกครองรัสเซียมานานถึงสามศตวรรษก็ถูกทำลายลง และภายใน 8 เดือนต่อมาพรรคบอลเชวิค ซึ่งไม่มีใครรู้จักมาก่อนเลยก็ได้เถลิงอำนาจ ดำเนินการปฏิรูปสังคมอย่างรุนแรงและมาถึงประมาณปี ค.ศ.1960 พรรคการเมืองนี้ก็ได้มีส่วนเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าประเทศต่าง ๆ เกือบครึ่งโลกรวมทั้งอิทธิพลเหนือดินแดนที่เหลืออยู่อีกจำนวนไม่น้อย

พื้นฐานทั่วไป

1. สภาวะของรัสเซียอันอาจแบ่งพิจารณาได้ในต่อไปนี้
 1. เป็นประเทศที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาล
 2. ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวนา
 3. มีสถาบันต่าง ๆ ค่อนข้างล่าหลัง ประชาชนไร้การศึกษา ยากจนและปกครองโดยกษัตริย์เอกราชปัทย์ ซึ่งถูกจำกัดในวงแคบ ซึ่งจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาที่สั้นมาก
2. ความไม่พอใจที่ดำเนินต่อมานับเป็นศตวรรษ ชาวนาทั้งหมดจำนวนมากกว่า 85% ของจำนวนประชาชนทั้งประเทศ ถูกกดขี่อย่างหนัก ระบบเซอร์ฟที่ให้อำนาจแก่เจ้าของที่ดินมากเกินไปมีผลคือทำให้ประเทศรัสเซียล่าหลัง การออกกฎหมายปลดปล่อยเซอร์ฟเมื่อปี 1861 นั้นเป็นระยะพอ ๆ กับสมัยอเมริกันนิโกร การปลดปล่อยนั้นมิได้เกิดขึ้นเพราะหลักมนุษยธรรมหรือความเป็นธรรมในหัวใจของพวกเขา แต่เป็นไปตามความรู้สึกของพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 ที่ว่า "ควรจะมีการกำจัดระบบเซอร์ฟออกจากเบื้องบน แทนที่จะมีการเคลื่อนไหวจากเบื้องล่าง" เท่านั้นเอง³ ซึ่งเป็นปรากฏผลมาหลังจากประกาศฉบับนี้คือ
 1. ชาวนาไม่มีที่นาจะทำ มีกบฏเกิดขึ้นถึง 647 ครั้ง เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ระบุให้ชาวนาได้ที่ดินเฉพาะที่ดินเคยมีทำเมื่อยังอยู่ในภายใต้ระบบเซอร์ฟ ซึ่งกล่าวโดยทั่วไป

³Joel Carmichael, **A Short History of Russian Revolution** (London : Sphere Books Ltd. 1971) p. 20

แล้วก็เท่ากับชาวนาถูกบังคับให้ทำนาในที่ของตนเอง 3 วัน ทำงานของเจ้านาย 3 วัน ที่ดินที่
คนได้รับก็ไม่พอเลี้ยงตัวเอง รวมทั้งจะต้องจ่ายเงินค่า "ไถ่ถอน" ที่นาด้วย จึงทำให้ชาวนาต้อง
เป็นหนี้อยู่หลายปี

2. อิทธิพลของ "The Village Commune" มีการแจกจ่ายสับเปลี่ยนที่นาอยู่เสมอ
เพื่อป้องกันมิให้ชาวนามีรากฐานมั่นคงจนเกินไปบนที่ดินนั้น รัฐบาลชอบทำอย่างนี้เพราะสะดวก
ในการเก็บภาษี และถือว่าคอมมูนชาวนานี้จะเป็นที่มั่นสำหรับต่อต้านการแพร่ขยายความคิดทาง
การเมืองอื่น ๆ

ทัศนคติเหล่านี้มีผลผลักดันให้เกิดเหตุการณ์ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์คือการปฏิวัติ
ปี ค.ศ. 1905 ซึ่งเลนินเรียกการจลาจลในปีนี้เป็น "การข้อมิใหญ่สำหรับการปฏิวัติ 1917"
รัฐบาลเองก็พอจะรู้ทันว่าพรรคฝ่ายซ้ายกำลังพยายามจะรวมชาวนาเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้ตน
เอง ดังนั้นจึงออกกฎหมาย 2 ฉบับ (1907-1910) เพื่อล้มคอมมูนชาวนาในฐานะเป็นสถาบัน
เพื่อการเชื่อมโยงดังกล่าว ปลดปล่อยให้สมาชิกคอมมูนมีสิทธิเรียกร้องการแบ่งสรรปันส่วนที่ดิน
และสลายคอมมูนให้ทุกคนมีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดินด้วยตนเองด้วยวิธีการออกเสียงส่วนมากแบบง่าย ๆ
แต่ในความจริงแล้วปรากฏว่าในปี 1917 ชาวนาส่วนมากยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมูนอยู่ดี
เลนินเห็นว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคของบอลเชวิคก็คือการปฏิรูปชาวนาไม่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินส่วนบุคคล
ด้วยเห็นว่าการเคลื่อนไหวยังคงดำเนินต่อไปก็จะมีผลคือการสร้างชนชั้นชาวนากลุ่มใหญ่ขึ้นมา
พอดีเกิดสงครามและการปฏิวัติทำให้หยุดชะงักลง เมื่อรัสเซียเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 1 ชาว
รัสเซียก็ยังคงเรียกร้องที่จะมีที่ดินของตนเองอยู่ตลอดเวลา

ด้วยความปรารถนาที่จะมีที่ดินของตนเองนี้ ที่ทำให้กลายเป็นตัวเร่งทางการเมือง
อันทรงอำนาจ ชาวนามีความรู้สึกว่าที่ดินนั้นควรจะเป็นของตน เพราะว่าคนทำนาอยู่ในที่ดินนั้น

3. ระบอบนายทุนในยุโรปตะวันตก ระบอบนี้เข้ามาสู่รัสเซียค่อนข้างช้าจึงทำให้ดูว่าการเปลี่ยน
แปลงในรัสเซียเป็นไปอย่างรวดเร็ว ตอนต้นศตวรรษที่ 19 นั้นรัสเซียมีประชากรส่วน
ใหญ่เป็น

1. ชาวนา เซอร์ฟ
2. ขุนนาง

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

4. จำนวนประชาชนไม่มากนักที่กระจุกกระจายอยู่ตามเมืองต่าง ๆ

พอมาถึงตอนปลายศตวรรษที่ 19 มีการลงทุนในอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ เช่น อุตสาหกรรมทอผ้า อุตสาหกรรมเหล็ก มีการสร้างทางรถไฟข้ามทวีป พวกเซอรัฟก็เริ่มหายไปมีเหลือเพียงชนชั้นกลางและพวกกรรมกร กรรมกรเพิ่มขึ้นจาก 95,000 คน ในปี ค.ศ. 1801 มาเป็น 1,742,000 คน ในปี ค.ศ. 1896 ระหว่างปี ค.ศ. 1761-1870 ประชากรเพิ่มขึ้นประมาณ 45% คือจากน้อยกว่า 4 ล้าน 5 แสนคนมาเป็นกว่า 6 ล้านคน

4. การลงทุนโดยนายทุนต่างประเทศ ในปี ค.ศ. 1914 ปรากฏว่าการลงทุน 3 ใน 4 ส่วนของรัสเซียเป็นชาวต่างประเทศทั้งสิ้นโดยเฉพาะคือฝรั่งเศส ในตอนเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่ 1 ปรากฏว่า 60% ของอุตสาหกรรมเหล็กและ 50% ของถ่านหินที่ผลิตในรัสเซียนั้นเป็นการลงทุนของฝรั่งเศส รอง ๆ ลงมาก็มีเยอรมัน เบลเยียม บริเตนใหญ่ การลงทุนอันนี้แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนของชนชั้นนายทุนรัสเซีย พอหลังการปฏิวัติของบอลเชวิคยกเลิกหมดทำให้ฝรั่งเศสและอังกฤษขาดทุนไม่น้อยเลย อย่างไรก็ตามการพัฒนาทางอุตสาหกรรมของรัสเซียก็เกิดขึ้นท่ามกลางความล้าหลังของรัสเซีย ระหว่างปี 1905 และสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้นผลผลิตของรัสเซียเพิ่มขึ้นถึง 100% พวกกรรมกรเริ่มรวมกันสร้างสปีริตและอุดมการณ์ของตนขึ้น เพื่อสร้างสถานะตนเองให้เป็นชนชั้นหนึ่งในระบอบการเมืองของประเทศตน

สรุปผลเหตุการณ์ที่มาประจวบกันคือ

1. ความไม่พอใจของชาวนา

2. จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นกลายเป็นกำลังสำคัญในการที่จะล้มล้างระบอบกษัตริย์ แต่ปรากฏว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการล้มล้างดังกล่าวกลับเป็นสาเหตุสำคัญที่เนื่องมาจากการเข้าร่วมในสงครามของรัสเซียซึ่งปรากฏว่า

ก. กำลังรบของรัสเซียเป็นรองเยอรมัน

ข. รุสเซียขาดการเตรียมพร้อม

ค. คนตาย บาดเจ็บ สูญหายและถูกจับเป็นเชลยศึกประมาณ 6-8 ล้านคนดังที่ พลเอกโพลีวานอฟ (Polivanov) รัฐมนตรีกระทรวงสงครามกลางหลังจากสงครามกับเยอรมัน ในปีค.ศ. 1915 ว่า "รุสเซียมีความหวังที่จะเอาชนะสงครามได้อย่างเดียวคือ อาศัยระยะทางอันกว้างไกล มีถนนที่เดินผ่านไม่ได้ รวมทั้งความเมตตากรุณาจากเซนต์ นิโคลาสค์อุปถัมภ์ของ รุสเซีย"

5. อุดมคติแนวใหม่ของพวกเขา เนื่องจากหลังปี ค.ศ. 1875 แล้วเพลเบียนก็เริ่มได้รับการศึกษาใหม่ในมหาวิทยาลัย หลังจากที่แนวคิดตามแบบ "สมัยรุ่งโรจน์ทางปัญญา" ของฝรั่งเศสได้แพร่หลายเข้ามาในหมู่พวกเขาสูงขึ้นและปักหลักมั่นคงแล้ว พวกเขาเพลเบียนกลับหันไปนิยมแนวคิดแบบเยอรมัน พยายามแพร่หลายอย่างรวดเร็วจนสล้างความนิยมแบบฝรั่งเศสทั้งหมดระหว่างปี ค.ศ. 1840 นั้นมี 2 ทิศนะคือ

1. ลัทธินิยมตะวันตก (Westernism) ต้องการให้รุสเซียปรับปรุงตามแบบยุโรป ในด้านวิทยาศาสตร์ การปกครองภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญและแนวคิดตามแบบเสรีนิยมพวกนี้มีความคิดต่อต้านระบบเซอร์ฟ และไม่ใช้พวกโซเซียลิสต์ทั้งหมด เพราะบางคนก็ยังแอนตี้โซเซียลิสต์ด้วยซ้ำไป

2. ลัทธินิยมสลาฟ (Slavophilism) เป็นตัวแทนเพื่อต่อต้านการขยายแนวความคิดแบบตะวันตก พวกนี้มีความเชื่อมั่นในลักษณะที่เด่นชัดในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของรุสเซียอย่างมั่นคง เชื่อในรุสเซียออร์โธดอกส์ ว่าเป็นแกนและความหวังอันยิ่งใหญ่ของชาวรุสเซียทั้งหมด พวกสลาฟโวลินี่ส่วนใหญ่เป็นพวก "ขุนนางเจ้าของที่ดิน" เดิมที่ไม่พอใจในระบบราชการของประเทศ

อุดมการณ์ปอิวลิสม์และมาร์กซิสต์

ในท่ามกลางความสับสนทางความคิดและความขัดแย้งในระบบการบริหารนั้นย่อมเป็นการยากที่จะคาดคะเนได้ว่ารุสเซียควรจะก้าวไปทางใด แต่ก็อาจสรุปได้ว่า พวกที่สร้างพื้นฐานทางความคิดเพื่อการปฏิบัตินั้นก็คือพวกปอิวลิสม์และมาร์กซิสต์

1. ขบวนการปอิวลิสม์ มีบุคคลที่ได้รับฉายาว่าเป็น "บิดาของปอิวลิสม์" ก็คือ อเล็กซานเดอร์ เฮอร์เซ็น (1812-1870) เจ้าของคำขวัญว่า "Go to the People" ซึ่งคำว่าประชาชนในความหมายของเฮอร์เซ็นนั้นก็คือพวกชาวนา ชาวนาอาจจะมีได้เป็นผู้ที่มีส่วนในเชิงความคิดอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะว่าความเกลียดชังที่ชาวนามีต่อระบบราชการนั้นไม่ใช่เหตุผลทางการเมือง แต่เป็นเหตุผลอย่างเดียวกันก็คือ "ต้องการที่ดิน" มิได้หมายความว่าพวกนี้จะต้องเป็นพวกที่ต่อต้านกษัตริย์โดยตรง

พวกปอิวลิสม์นิยมใช้วิธีการรุนแรงเพราะเห็นว่าเป็นวิธีเดียวที่ได้ผล ทำให้ประชาชนรู้สึกผิดหวังที่จะยอมตามความกระตือรือร้นที่ดูมากเกินไปของพวกปอิวลิสม์หนุ่มซึ่งมีความหวังคือจะฉุดให้พวกชาวนารวมกลุ่มกันและสร้างสังคมใหม่ที่ตนต้องการให้ได้

พวกปอิวลิสม์นี้แบ่งเป็น 2 พวกคือ

1. พวกอุทมคติที่ยินยอมอุทิศตนทุกอย่างทุกประการเพื่อประชาชน
2. พวกหัวรุนแรงอารมณ์ร้ายที่ต้องการปลุกชาวนาให้ลุกขึ้น ให้ชาวนารู้ว่าพวกตนต้องการช่วย แต่เมื่อไม่เป็นดังใจก็จำเป็นต้องลงมือทำเอง พร้อมกับนั้นก็พยายามชักจูงปัญญาชนบางพวกที่ยังคงลังเลอยู่ให้เข้าเป็นพวกด้วย

2. ขบวนการรัสเซียมาร์กซิสต์

คาร์ล มาร์กซ์ เกิดในเยอรมนีเมื่อปี 1818 มีบิดามารดาเป็นชาวยิวซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนศาสนาเป็นโปรเตสแตนต์ที่ได้ศึกษาวิชาปรัชญาในเบอร์ลินและซีนา ได้รับปริญญาตรีบัณฑิตเมื่อมีอายุได้ 23 ปี ครั้นแล้วจึงเริ่มหันมาศึกษาด้านการเมืองและเศรษฐกิจ อ่านวรรณคดีโซเชี่ยลิสต์และเริ่มถกปัญหาสังคมการเมืองและเศรษฐกิจ

ค.ศ. 1841 เริ่มเขียนเรื่องลงหนังสือพิมพ์หัวรุนแรงฉบับหนึ่ง แล้วเข้าทำงานในวงการหนังสือพิมพ์เยอรมัน ปารีส เบลเยี่ยมเป็นเวลาหลายปี มาร์กซ์วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอนุรักษนิยม นักธุรกิจอย่างรุนแรงพร้อมทั้งเรียกร้องให้พวกกรรมกรลุกขึ้นปฏิวัติ ซึ่งปรากฏว่ารัฐบาลได้ทำการต่อต้านอยู่หลายครั้ง

แนวคิดมาร์กส์นี้ได้ถ่ายทอดมาถึงกลุ่มปอิวลิสม์ที่จะสร้างจุดหมายแห่งการปฏิวัติเอง
ทั้งๆ ที่ตามแนวความคิดของมาร์กซ์แล้วรัสเซียยังคงเป็นประเทศที่ควรจะต้องอยู่ห่างไกลสภาพการปฏิวัติ
สังคมน้อยที่สุด เพราะโดยที่แท้จริงแล้วรัสเซียยังคงอยู่ในยุคพิวตัลเท่านั้น ยังไม่ได้พัฒนามาถึง
ยุคสังคมนิยมชนชั้นกลางเลย ทั้งมาร์กส์และเองเกลยังคงเห็นว่ารัสเซียเป็นประเทศที่ล้าหลังอยู่⁴
และไม่คาดเดาเลยว่าจะมีการปฏิวัติได้ในระยะอันใกล้ ประเทศที่ทั้งสองหวังก็คือ เยอรมัน อังกฤษ
และฝรั่งเศส⁵

เปรียบเทียบแนวความคิดแบบรัสเซียชนมาร์กซิสต์และปอิวลิสม์ ถ้าไม่นับทางด้าน
แนวความคิดแล้วลัทธิมาร์กส์มีส่วนคล้ายกับปอิวลิสม์มาก กล่าวคือ ลัทธิมาร์กซ์นั้นส่งเสริม

1. กรรมการตามโรงงานอุตสาหกรรมคือพวก "ชนชั้นกรรมาชีพ"

2. มีลักษณะเหมือนเป็นส่วนผสมของผู้ปลดแอกในลักษณะวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์
สนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของคนหนุ่ม ความประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงโลกนี้อาศัยความ
อดทนและ เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมีลักษณะชักจูงและบางครั้งก็ต้องหลอกล่ออย่างเลี่ยงไม่ได้

สำหรับความคิดของมาร์กซ์ในแง่ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์รัสเซียนั้น เขาถือว่าประ-
วัติศาสตร์รัสเซียก็คือส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์โลก ดังนั้น รัสเซียจึงจำเป็นต้องผ่านลัทธินาย
ทุนไปเพื่อจะก้าวไปถึงสภาพสังคมนิยม หน้าที่จะเป็นผู้นำไปสู่สังคมนิยมรัสเซียที่นั่นมิใช่ชาว
นา แต่ควรจะเป็น "กรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรม"

ถึง ค.ศ. 1887 หนังสือเรื่อง "Das Capital" ก็กลายเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยม
มากที่สุดคือนักศึกษารัสเซียเริ่มมีการสไตรค์เป็นครั้งแรกคือ

⁴มีสภาพคล้ายพัฒนาคือ

1. ยังคงเป็นประเทศเกษตรกรรมแบบเก่า
2. ระบบการขนส่ง และคมนาคมล้าสมัย
3. ขาดระบบการศึกษาที่ดี

⁵ประเทศเหล่านี้กลับมีรัฐบาลละลุ่มล่วย จัดตั้งสหภาพกรรมกร อำนาจสวัสดิการให้ ทำให้ความตึงเครียด
ผ่อนคลายลง แต่ซาร์ของรัสเซียกลับไม่ทรงอนุมัติให้มีการปฏิรูปใดๆ

1. ค.ศ.1880 และ ค.ศ.1890 เป็นการสไตรค์แบบที่ไม่เกี่ยวกับ "อุดมการณ์" แต่เป็นเพราะความยากแค้นเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจมากกว่า ไม่อาจกล่าวได้ด้วยซ้ำว่าเป็นเพราะ ขบวนการมาร์กซิสต์

2. ในระยะปี 1880 นั้นทฤษฎีของมาร์กซ์ยังคงเป็นมิตร์คิตกับพวกนายทุนจนทำให้ทุกฝ่ายว่างใจ นั่นคือตอนที่เสนอนั้นเสนอให้มีการ "พัฒนาสังคมมุชว" มีหลักใหญ่คือการต่อต้าน การก่อการร้าย ทำให้ทุกอย่างทำได้ด้วยวิธีทางกฎหมาย นโยบายนี้ดำเนินมาจนเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 นโยบายจึงเปลี่ยนไปในรูปที่เล็งกฎหมายทุกครั้ง

พรรคมาร์กซิสต์พรรคแรกในรัสเซียคือ "The Emancipation of Labour Group" ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1883 โดย จีวี เฟลแกนอฟ⁶ เริ่มมีพรรคและศูนย์ต่าง ๆ ขึ้นมากมาย

ปี 1895 ได้มีผู้พยายามจะรวมศูนย์เหล่านี้เข้าด้วยกัน จากความขัดแย้งต่าง ๆ ทำให้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. บอลเชวิค (Bolsheviks) มีผู้นำคือ เลนิน ต้องการให้มีสมาชิกประกอบด้วย "นักปฏิวัติอาชีพ" กล่าวคือ ต้องการเฉพาะบุคคลที่เสมือนเป็นปลายทอกของพวกกรรมมาชีพสนับสนุนให้พวกกรรมมาชีพจับอาวุธขึ้นสู้ได้ โดยไม่รอคอย เลนินจึงได้ชื่อว่า "Opportunist" กล่าวคือ เขาเชื่อมั่นในการฉวยโอกาสเพื่อเร่งเวลาแห่งประวัติศาสตร์ให้เร็วขึ้น ตามทฤษฎีของมาร์กซ์ ไม่เชื่อว่าชาวนาจะมีส่วนร่วมในการปฏิวัติได้ แต่เลนินเห็นว่าลำพังกรรมกรไม่พอจะต้องให้กำลังกรรมกรรวมกับชาวนาด้วย

Vladimir Ilyich Ulganov เป็นผู้นำทฤษฎีของมาร์กซ์เข้ามาในรัสเซียหลังจากการปฏิวัติปี 1905 นั้น พวกรัสเซียมาร์กซิสต์มีความเชื่อว่าการปฏิวัติครั้งนี้ควรจะเป็นการปฏิวัติของพวกชนชั้นกลางแต่ปรากฏว่าเหตุการณ์ไม่ได้ดำเนินไปตามที่หวัง พวกเสรีนิยมรัสเซียและพวกชนชั้นกลางไม่สามารถกำจัดระบบซาร์และสร้างสรรค์ประชาธิปไตยขึ้นได้ ช้างบางพวกยังยอมรับ "October Manifesto" ของพระเจ้าซาร์อย่างดีเสียด้วยล้มคำสั่งสัญญาและความตั้งใจเดิมของตนจนหมดสิ้นเลนินจึงเห็นว่าพวกชนชั้นกลางของรัสเซียเป็นพวกที่ไว้ใจไม่ได้ เนื่องจากอ่อนแอและมีจำนวนน้อยเกินไปที่จะต่อต้านกับระบบซาร์ได้ ถ้าชั้นรอนพวกนี้การปฏิวัติเพื่อสังคมนิยมก็

⁶Father of Russian Marxism

จะต้องล่าช้าไปเป็นสิบ ๆ ปีจึงยกพวกกรรมมาชีพขึ้นมาแทน

2. เมนเซวีก มีผู้นำคือมาร์ตอฟ รวบรวมสมาชิกทุกคนที่สนับสนุนการปฏิวัติรับสมัครทุกคนที่สนับสนุนการกระทำของพวกเขา โดยไม่จำเป็นต้องเข้ามาเป็นสมาชิกหรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือเมนเซวีกสนับสนุนการพบกันของกลุ่มชน หรือแม้แต่การรวมตัวกันในกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ สรุปว่าเมนเซวีกยังคงรักษานโยบายอะลุ่มอล่วยในขณะที่บอลเชวิคให้สัญญาว่าจะคืนที่ดินของชาวนาที่ตกไปเป็นของขุนนางและพระให้ชาวนาทั้งหมด